אלא לאו משום דהוה ליה שרוע. ושינוי לא הוי מומא ול"ת מה כן קסבר טפי לר' יוחנן דלמר לעיל כיון דמיסתני הוי מומא [פ"ע] דמפי חזנו: **פנינה.** לקמן בפ' על מלו מומין את הבכור (מ.): **דלכי מומא דהוה ליה שרוע.** כי מדלגא להמי מיב דקתני מיב ליתנו לכהן קלמר מבל למזבח לא קרב להמי דמיסתני הוי מום קבוע לשחוט עליו בשלמא מום קל קא משמע לן בדרב הונא ולאפוקי מדרב חסדא ורבא אלא מום קבוע מאי קא משמע לן דכיון דאישתני הוה ליה מומא תנינא [ג] ופיו דומה בשל חזיר הרי זה מום וכי תימא התם נשתנה בדבר שאין במינו קדוש בבכורה הכא נשתנה בדבר שבמינו קדוש בבכורה הא נמי תנינא [ד] עינו אחת גדולה ואחת קטנה ותנא גדולה גדולה בשל עגל וקטנה קטנה בשל אווז בשלמא קטנה בשל אווז אין במינו קדוש בבכורה אלא גדולה בשל עגל יש במינו קדוש בבכורה אלא לאו משום דאמרינן כיון דאישתני הוה ליה מומא לא משום דהוה ליה שרוע הכי נמי מסתברא דתנן [ה] מומין אלו בין קבועין בין עוברין פוסלין יתר עליהן אדם עיניו שתיהן גדולות שתיהן קטנות גבי אדם הוא דכתיב [ו] איש איש מזרע אהרן דבעינן איש שוה בזרעו של אהרן [ז] אבל בהמה שתיהן גדולות שתיהן קטנות נמי לא הוי מומא אחת גדולה ואחת קטנה מאי טעמא אי משום שינוי אפילו שתיהן גדולות שתיהן קטנות נמי אלא לאו משום דהוה ליה שרוע לא לעולם אימא לך משום שינוי [ח] [ט] שינוי הוי מומא ודקא קשיא לך אפילו שתיהן גדולות שתיהן קטנות התם אי מחמת בריותא יתירא תרוייהו בעי למיברא אי מחמת בחישותא יתירא תרוייהו בעי מיכחש ההיא גיורתא דהוו מסרין לה אחי חיותא לפטומה אתאי לקמיה דרבא אמר לה ליית דחש [י] לה להא דרבי יהודה דאמר שותפות עובד כוכבים חייבת בבכורה רב מרי בר רחל הויא ליה ההיא חיותא הוה מקנה לאודנייהו לעובד כוכבים ואסר להו בגיזה ועבודה ויהיב להו לכהנים וכלאי חיותא דרב מרי בר רחל וכי מאחר דאסר להו בגיזה ועבודה ויהיב להו לכהנים אמאי מקנה להו לאודנייהו לעובד כוכבים דלמא אתי בהו לידי תקלה אי הכי מאי טעמא כלו חיותא דרב מרי משום דמפקע להו מקדושתייהו והאמר רב יהודה [יא] מותר לאדם להטיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם התם מקדושת מזבח קא מפקע ליה מקדושת כהן לא מפקע ליה הכא אפי' מקדושת כהן קא מפקע ליה ואיבעית אימא רב מרי בר רחל ידע לאקנויי קנין גמור וחזי ליה איניש אחרינא ואזיל ועביד וסבר רב מרי מילתא הוא דעבד ואתי בה לידי תקלה: **מתני'** [יב] כהנים ולוים פטורין מק"ו אם פטרו את של ישראל במדבר דין הוא שיפטרו את של עצמן: **גמ'** אינהו למר דבר תורה מעות קונות דריש להו לקמן (דף יג:) מיד עמיתך בכסף הא לעובד כוכבים במשיכה וכרבי יוחנן [קי"ל]: **כהנים** ולוים **פטרו עצמן מק"ו.** ול"ת בלא ק"ו תיפוק ליה מתוך קונטרוקוס הסר דמשני (לקמן ה:) חומש ג' מלות בכורים הן ואין בכור מפקיע בכור משום דדין שיפקיע של עצמו ש"מ דבל עצמו מיהא מפקיע י"ל מי לא לאו ק"ו מלינו לשנויי חומן ג' מלות בכורות הן והוצרכו פדיון וכי תימא מ"ל למינהו נהדי שלמה ושבעים ומאתים העולפים מני למימר לא [יג] חומק הכתוב למעות מלא דיצרמל לחודייהו: **דין**

אזיל נמי ומקני וסבר דאפי' ע"י בנו ובתו הקטנים יכול לאקנויי ועביד על ידן ונהיג בהו דין דחולין ואתי לידי תקלה ומשום הכי כלאי חיותא דעל ידיה מכשלי אחרינא: הכהנים והלוים פטורים. מפדיון פיטרי חמוריהן מק"ו אם פטרו וכו':

ג) הכי א"ר יוחנן אפי' מום קל והדרתנן מין עז ועז שילדה מין רחל פטורה מן הבכורה ואם יש בו מקצת סימנין חייב מום קבוע הוי לשחוט עליו בשלמא מום קל קא משמע לן בדרב הונא ולאפוקי מדרב חסדא ורבא אלא מום קבוע מאי קא משמע לן דכיון דאישתני הוה ליה מומא תנינא ופיו דומה בשל חזיר הרי זה מום וכי תימא התם נשתנה בדבר שאין במינו קדוש בבכורה הכא נשתנה בדבר שבמינו קדוש בבכורה הא נמי תנינא עינו אחת גדולה ואחת קטנה ותנא גדולה גדולה בשל עגל וקטנה קטנה בשל אווז בשלמא קטנה בשל אווז אין במינו קדוש בבכורה אלא גדולה בשל עגל יש במינו קדוש בבכורה אלא לאו משום דאמרינן כיון דאישתני הוה ליה מומא לא משום דהוה ליה שרוע הכי נמי מסתברא דתנן מומין בין קבועין בין עוברין פוסלין יתר עליהן אדם עיניו שתיהן גדולות שתיהן קטנות גבי אדם הוא דכתיב איש איש מזרע אהרן דבעינן איש שוה בזרעו של אהרן אבל בהמה שתיהן גדולות שתיהן קטנות נמי לא הוי מומא אחת גדולה ואחת קטנה מאי טעמא אי משום שינוי אפילו שתיהן גדולות שתיהן קטנות נמי אלא לאו משום דהוה ליה שרוע לא לעולם אימא לך משום שינוי (ט) שינוי הוי מומא ודקא קשיא לך אפילו שתיהן גדולות שתיהן קטנות התם אי מחמת בריותא יתירא תרוייהו בעי למיברא אי מחמת בחישותא יתירא תרוייהו בעי מיכחש ההיא גיורתא דהוו מסרין לה אחי חיותא לפטומה אתאי לקמיה דרבא אמר לה ליית דחש לה להא דרבי יהודה דאמר שותפות עובד כוכבים חייבת בבכורה רב מרי בר רחל הויא ליה ההיא חיותא הוה מקנה לאודנייהו לעובד כוכבים ואסר להו בגיזה ועבודה ויהיב להו לכהנים וכלאי חיותא דרב מרי בר רחל וכי מאחר דאסר להו בגיזה ועבודה ויהיב להו לכהנים אמאי מקנה להו לאודנייהו לעובד כוכבים דלמא אתי בהו לידי תקלה אי הכי מאי טעמא כלו חיותא דרב מרי משום דמפקע להו מקדושתייהו והאמר רב יהודה (יא) מותר לאדם להטיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם התם מקדושת מזבח קא מפקע ליה מקדושת כהן לא מפקע ליה הכא אפי' מקדושת כהן קא מפקע ליה ואיבעית אימא רב מרי בר רחל ידע לאקנויי קנין גמור וחזי ליה איניש אחרינא ואזיל ועביד וסבר רב מרי מילתא הוא דעבד ואתי בה לידי תקלה: **מתני'** (יב) כהנים ולוים פטורין מק"ו אם פטרו את של ישראל במדבר דין הוא שיפטרו את של עצמן: **גמ'** ועוד

הכי גרסינן עכשיו ומע"פ שנעשה כרבי פר"ת כרבי נעשה לפי שהיה מקנה חזנו של עובד ומיכף הפקעה בגוף העובר אבל הקנאה בלא שריון ומע"ג דאית ספרים דגרסי לחזנה לעון נקבה היינו משום דקאי אמיומא והכי נמי אסר לה בגיזה ועבודה ול"ת לקמן (דף נג.) דפריך גבי מעשר בהמה (יב) ומינו נוהג בזמן הזה דלא ליתי לידי תקלה מי הכי בכור נמי לא ליהוג בזמן הזה משום תקלה ומשני הפקר כרבי יהודה לאמוי דלא ליתי לידי תקלה מי עבד עבד מי נמי בימי רבי הפקעה היו בקיאין להטיל מום בבכור קודם שיצא לעולם אפור לעשות ע"י הפקעה אבל אמו דלא בקיאין בכך מוטב להקנות לעובד כוכבים קודם שיצא לידי תקלה כדמשמע פ' בתרא (לקמן דף נג.) דלי לאו משום דאפשר כרב יהודה היה לנו לתקן להקנות לעובדי כוכבים ואתן בלא בקיאין הוי בלא אפשר (יג) ואפי' הכי דרב יהודה בפרק אין מעמידין) דאפור מן הדין גזירה לשמא יפיק את לשמו קודם שיטיל בו מום אי לאו משום דרב יהודה עדיפא להטיל בו מום קודם שיצא לעולם כי היכי דניך להשהותו עד שיפול מום מעצמו ונראה דבהקנאת חזן לחוד שרי דקי"ל כרב הונא מדקאי ר' יוחנן כוותיה ואמר אפי' מום קל ורב מרי נמי דמקנה חזנייהו לא נעשה בלא משום הפקעה ולקמן פ' בתרא (ג"ז סא) פריך לקנינהו להו לאודנייהו לעובד כוכבים ולכל היותר מותר ע"י הקנאה בדבר שעושה לותה טריפה או נבילה ולמידך לישנא מפרש שנעשה רב מרי משום דידע לאקנויי וכ"ע לא ידעי וסבר רב מרי מילתא בעלמא הוא לעבד ואמי לידי תקלה יש לפרש רב מרי היה יודע להקנות קנין גמור ליטול מעות מן העובד כוכבים לעובד כוכבים לא קני בלא נכסף כדאמר לקמן (יג.) וסבר מילתא בעלמא הוא ואינו נוטל דמיס ומיהו לפי דבריו לא היה לו להזכיר רמיה [מלקמן] [יג] דאדרבה לר' יוחנן דאמר מיד עמיתך בכסף הא לעובד כוכבים במשיכה וכרבי יוחנן [קי"ל]: **כהנים** ולוים **פטרו עצמן מק"ו.** ול"ת בלא ק"ו תיפוק ליה מתוך קונטרוקוס הסר דמשני (לקמן ה:) חומש ג' מלות בכורים הן ואין בכור מפקיע בכור משום דדין שיפקיע של עצמו ש"מ דבל עצמו מיהא מפקיע י"ל מי לא לאו ק"ו מלינו לשנויי חומן ג' מלות בכורות הן והוצרכו פדיון וכי תימא מ"ל למינהו נהדי שלמה ושבעים ומאתים העולפים מני למימר לא [יג] חומק הכתוב למעות מלא דיצרמל לחודייהו:

ד) נלפלה לע"ל וס"ש נמי דיכול להקנות לו לעובד כוכבים ומ"ט כלו חיותא דרב מרי: ה) חולי ל"ל רב מרי נמי אף לשפקע ליה מקדושת כהן נמי שרי לשותפות עובד כוכבים פטורה וכו':

ו) [ויקרא כא:], ז) [דברים טז:], ח) ובכל ל"ק, ט) ל"ל אפי' בהא דרב יהודה משמע בר"פ בילד מעברינן כו' כ"ש ול"ק הגיס ואמרי' בפ' בילד מעברינן, י) לא היה בהקנות אלא לעובד כוכבים דלעולם אינו עובד לעובד כוכבים ול"ל [חוקק],

תורה אור השלם

1. אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אַהֲרֹן וְהוּא צָרוּעַ אוֹ זָב בַּקֳּדָשִׁים לֹא יֹאכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהָר וְהַנֹּגֵעַ בְּכָל טְמֵא נֶפֶשׁ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע: ויקרא כב ד

הגהות הב"ח

(א) גמ' לעולם אימא לך מפום שינוי הוי כל"ל ומיבעי ליה שינוי ממקם: (ב) רש"י ד"ה לא מפום וכו' שבגמרו הוא דומה:

מוסף רש"י

מקצת סימנין. של אמו (לקמן ה:). מומין אלו. שמנוין בכאן, בין קבועין בין עוברין. לל זמן שהן בו, פוסלין. בכהן לעבודה (לקמן מג.). קודם שיצא לאויר העולם. דבכור אינו קדוש עד שיקדשנו בפה (לקמן לה.).

רבינו גרשום (המשך)

לא הוי לא מחמת ברייתא ולא מחמת כחישותא אלא משום שינוי ואכתי מהכא שמעינן ליה והדרא קושיא לדוכתיה: דהוו מסרי לה אַחֲהָ עובדי כוכבים חיותא לפטומא משלה כדי שיהו חציים של זה: אתאי לקמיה דרבא. ופטרה מבכורה: הויא ליה ההיא חיותא. עזר של בהמות: מקני לה לאודנייהו. דבכורותיו במעי אימן לעובד כוכבים דבתר דנולדו לא מצי מקני [דזכה בהן] כהן דהוצאה מרחם מקדש. ולא לפטרן מבכור הוה מהכוין דהא אפי' הכי הוה אסר ליה בגיזה ובעבודה ויהיב להו לכהנים אלא דאי לא ידע ישראל דבכור הוי ושחיט ליה ואכיל ליה דלא אתי לידי תקלה דהוו ליה בהמותיו (כעין) [מפני] שהיה מוציאן לחולין: אי הכי. כיון דכוונתו לטובה היתה מ"ט כלאי חיותא משום כר': מותר להטיל מום בבכור. כדי שלא יבא בו לידי תקלה: קודם שיצא לאויר העולם. דבתר שיצא כולו אסור. ג) הם הכי לישראל. דרב מרי: התם. דרב יהודה משום הכי שרי (מש"ה) דלא מפקע ליה אלא מקדושת מזבח: ואי בעי תימא רב מרי נמי ג) מפקע להו מקדושת כהן דשותפות עובד כוכבים פטורה ומשום הכי כלאי חיותא דרב מרי בר רחל הויא ליה מקדש. ולא לפטרן לכל אדם אפי' שלא בפניו כגון על ידי בנו ובתו הגדולים דאית להו יד וזכו ליה לעובד כוכבים וכייה גמורה דאית ליה חלק בגויה וכו"ע לא ידעי דלא גמרי [דינא] ומאן דחזי ליה לרב מרי דמקני לעובד כוכבים

ועוד אם איתא. דלרשינן קל וחומר גבי בהמה מבכור בהמה טהורה נפטרו ליוס להא בהמה טהורה דילמו הפקיעה בהמת ישראל: **אלמה מצינו כו'.** בפרק שני (לקמן דף יג.): **אלא אמר רבא.** גבי בהמה לא דמי דהתם קל וחומר מדאיקטריך לאקושי בכור בהמה טמאה לבכור אדם דאינו בכור אלא בהמה טמאה שאינו נפדה ואינו ניתן לכהן ואינו נאכל לבעלים אבל בהמה טהורה אע"ג דאינה נפדית ואינה ניתנת לכהן נאכלת לבעלים כדין שלמים ולכך אין הקל וחומר מתקיים: **אינהו פטרי אדם אדם פטר בהמה בהמה פטרה דכתיב** [1]**קח את הלוים** [ו] **תחת בכור בבני ישראל ואת בהמת הלוים תחת בהמתם אמר אביי הכי קאמר כהנים ולוים פטורין בהמתם מקל וחומר** [ז] **אם הפקיעה בהמתם של לוים בהמה של ישראל במדבר דין הוא שתפקיע את של עצמן א"ל רבא והא** [ח] **פטרו אינהו קתני ועוד אם איתא אפילו מבכור בהמה טהורה נפטרו אלמה תנן** [ט]**לא נפטרו מבכור בהמה טהורה אלא מפדיון הבן ופטר חמור אלא אמר רבא הכי קתני** [י] **כהנים ולוים** (ו) **פטרו הן עצמן מקל וחומר אם הפקיעה** [ג] **קדושתן של לוים קדושת של ישראל במדבר לא יפקיע את של עצמן אשכחן אדם בהמה טמאה מנלן אמר קרא** [2]**אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה כל שישנו בבכור אדם ישנו בבכור בהמה טמאה וכל שאינו בבכור אדם אינו בבכור בהמה טמאה אמר ליה רב ספרא לאביי לדידך דאמרת בהמתם בן לוי דהוה ליה שה דאפקע ליפקע** [י] **דלא הוה ליה שה** [כ]**דליפקע לא ליפקע בין לדידך בין לרבא בן חדש דאפקע ליפקע פחות מבן חדש דלא אפקע לא ליפקע לויה לא תיפקע אלמה** [ל]**אמר רב אדא בר אהבה** [2]**לויה שילדה בנה פטור מחמש סלעים הא לא קשיא כדמר בריה דרב יוסף משמיה דרבא דאמר פטר רחם בפטר רחם תלה רחמנא ואהרן שלא היה באותו מנין לא ליפקע דתניא למה נקוד על אהרן שבחומש הפקודים שלא היה באותו מנין אמר קרא הללים הוקשו כל הלוים זה לזה כהנים מנלן כדרבי יהושע בן לוי** [מ]**דאמר ר' יהושע בן לוי בעשרים וארבעה מקומות נקראו כהנים לוים וזה אחד מהן** [3]**והכהנים הלוים בני צדוק ולדורות**

אינהו פטרי אדם אדם פטר בהמה בהמה פטרה דכתיב [1]**קח את הלוים** [ו] **תחת בכור בבני ישראל ואת בהמת הלוים תחת בהמתם אמר אביי הכי קאמר כהנים ולוים פטורין בהמתם מקל וחומר** [ז] **אם הפקיעה בהמתם של לוים בהמה של ישראל במדבר דין הוא שתפקיע את של עצמן א"ל רבא והא** [ח] **פטרו אינהו קתני ועוד אם איתא אפילו מבכור בהמה טהורה נפטרו אלמה תנן** [ט]**לא נפטרו מבכור בהמה טהורה אלא מפדיון הבן ופטר חמור אלא אמר רבא הכי קתני** [י] **כהנים ולוים** (ו) **פטרו הן עצמן מקל וחומר אם הפקיעה** [ג] **קדושתן של לוים קדושת של ישראל במדבר לא יפקיע את של עצמן אשכחן אדם בהמה טמאה מנלן אמר קרא** [2]**אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה כל שישנו בבכור אדם ישנו בבכור בהמה טמאה וכל שאינו בבכור אדם אינו בבכור בהמה טמאה אמר ליה רב ספרא לאביי לדידך דאמרת בהמתם בן לוי דהוה ליה שה דאפקע ליפקע** [י] **דלא הוה ליה שה** [כ]**דליפקע לא ליפקע בין לדידך בין לרבא בן חדש דאפקע ליפקע פחות מבן חדש דלא אפקע לא ליפקע לויה לא תיפקע אלמה** [ל]**אמר רב אדא בר אהבה** [2]**לויה שילדה בנה פטור מחמש סלעים הא לא קשיא כדמר בריה דרב יוסף משמיה דרבא דאמר פטר רחם בפטר רחם תלה רחמנא ואהרן שלא היה באותו מנין לא ליפקע דתניא למה נקוד על אהרן שבחומש הפקודים שלא היה באותו מנין אמר קרא הללים הוקשו כל הלוים זה לזה כהנים מנלן כדרבי יהושע בן לוי** [מ]**דאמר ר' יהושע בן לוי בעשרים וארבעה מקומות נקראו כהנים לוים וזה אחד מהן** [3]**והכהנים הלוים בני צדוק ולדורות**

לפיכך פטורין לויס מבכור בהמה טהורה ולויס מפדיון הבן. דכתיב [ס]**ואת הלוים תתן לי ה' אני יי'** [ע]**במדבר ג מה** 2. **כל פטר רחם לכל בשר אשר יקריבו ליי' באדם ובבהמה יהיה לך אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה:** **בכור הבהמה הטמאה תפדה:** במדבר יח טו 3. **והכהנים הלוים בני צדוק אשר שמרו את משמרת מקדשי בתעות בני ישראל מעלי המה יקרבו אלי לשרתני ועמדו לפני להקריב לי חלב ודם נאם אדני אלהים:** יחזקאל מד טו

ולפיכך פטורין מבכור בהמה טהורה. דכתיב [ס]**ואת הלוים תתן לי ה' אני יי'** [ע]**במדבר ג מה** 2. **כל פטר רחם לכל בשר אשר יקריבו ליי' באדם ובבהמה יהיה לך אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה:** **בכור הבהמה הטמאה תפדה:** במדבר יח טו 3. **והכהנים הלוים בני צדוק אשר שמרו את משמרת מקדשי בתעות בני ישראל מעלי המה יקרבו אלי לשרתני ועמדו לפני להקריב לי חלב ודם נאם אדני אלהים:** יחזקאל מד טו

ומפטר חמור. כל שאינו נבכור אדם. כגון לויס וכהניס דנפטרו מק"ו: **נדיד דאמרת בהמתם.** לאבהמה גמי קא דריס ק"ו: **בן לוי דהוה ליה שה.** במדבר לאפקע פטרי חמוריס שהיו (לו) במדבר: **בין לדידך ובין לרבא.** דלרשיתו ק"ו גבי נבכור אדם דכיון דלרשת לגבי בהמה כל שכן לגבי אדם דאי לא לרשת ליה לא לרשת ליה וחומר אדם מנה לן וכיון דלרשת ליכא למיפרך לוי נבכור בן לוי אדם[ס] דאפקען גבי פטור בן לוי אדם דאפקע ליפקע[ע] דלא הוה ליה שה[ז] דליפקע לא ליפקע בין לדידך בין לרבא בן חדש דאפקע ליפקע פחות מבן חדש דלא אפקע לא ליפקע לויה לא תיפקע אלמה[ח] אמר רב אדא בר אהבה[ט] לויה שילדה בנה פטור מחמש סלעים הא לא קשיא כדמר בריה דרב יוסף משמיה דרבא דאמר פטר רחם בפטר רחם תלה רחמנא ואהרן שלא היה באותו מנין לא ליפקע דתניא למה נקוד על אהרן שבחומש הפקודים שלא היה באותו מנין אמר קרא הללים הוקשו כל הלוים זה לזה כהנים מנלן כדרבי יהושע בן לוי[י] דאמר ר' יהושע בן לוי בעשרים וארבעה מקומות נקראו כהנים לוים וזה אחד מהן[3] והכהנים הלוים בני צדוק ולדורות

לפיכך פטורין מבן חדש שהוא פדוי. ואהרן שלא היה באותו מנין.[ל] פ"ה לא הוה ולא דמי כהמותיו שלא הפקיעו בכורי ישראל לא בכורי לויס נמי פטורו: **וחכמו שלא היה באותו מנין. לא הוה ולא דמי כהמותיו שלא הפקיעו את בכורי ישראל לא יפקע פטורי חמוריס דיליה: הוקשו כו'.** השתא ליפריקו כולהו בהמות ולדורות

דנפטר חמור[ע] עפקינן ופר"ת ה"ק מתניתין כהניס ולויס פטורין מפדיון פטר חמור מה טעס דהס עלמן פטורין מק"ו לכן אמעיט בהמה טמאה מדלמקש לאדם ולבן **כסי קאמר ק"ק לפי זה:** **דלא הוה ליה שה דאפקע לא ליפקע.** ול"ת מ"מ ק"ו מיהא ליתא אס שה גבי בן לוי פטרי חמוריס ש"ישראל כ"ש ב"ק (מ"מ) של אחר לויס שלא היה להס שה ול"ל לן לא ק"ו[ג] לא אמר בהמה טמאה של לוי זה אחר שלא היה להס שה ק"ו לא אמר אדם טמא של לוי זה אחר שלא היה להס שה ק"ו[ב] **בן חדש דאפקע ליפקע:** לא אמרינן בהמה טמאה של לוי זה אחר שלא היה להס שה ק"ו בן חדש דאפקע ליפקע ולא אמרינן אדם טמא של לוי זה אחר שלא היה להס שה ק"ו בן חדש דאפקע ליפקע דלא אמרינן בהמה טמאה

יד א מיי׳ פי״ב מהל׳ בכורים הל״ט סמג עשין קמח טוש״ע יו״ד סי׳ שכא סעיף ג׳.

ב [שו״ע שם סעי׳ ה בהגה]:

מוסף רש"י

ופודה בו פעמים הרבה. שאם מוכר כהן ומתנו לו לישראל ויש לו פטרי חמורים יכול לפדותן בו (לקמן ט.). **ועבודה בבכורות.** כדלמטה (שמות כד) וישלח את נערי בני ישראל וגו׳ (זבחים קיב:).

שיטה מקובצת

ג) שהרי מנה הכתוב עודפין באדם. ובגי בהמה אע״ג שהיו עודפין בהמת ישראל יותר מבהמת הלוים מ״מ לא פירש שצריך לפדותן לפי שפטורים היו משום דשה אחד פוטר כמה פטרים וכו׳. גליון תוס׳ חיצוניות: **ד)** ומקנה רב. וז״ל תוס׳ חיצוניות לא קאי אנדרים ונדבות אלא אבכורות קאי אבל נדרים ונדבות ר״ל אותו היום התחיל להקריב ולא קודם לכן וכן דקדק רש״ י ז״ל שהרי לא הזכיר בדבריו רק בכורה. ולי נראה דזה קאי על התוס׳ ד״ה אותו היום אבל על לשון הגמרא ומקנה רב מצאתי כתוב זה הלשון תוס׳ חיצוניות הוה מצי למימר דשמא אחר מכאן של אותו מנין היה בסוף המשנה: **ה)** אלמא חובות בבמה לא קרוב. ותימה לה״ר אלחנן דהרי קודם שהוקם המשכן הקריבו חובות בבמה (קריב) (שהקריבו) חטאת כל שבעת ימי המלואים ונראה לי דקודם לכן ר״ל בבמה שכל אחד מניח אותה בראש גגו ובהר מלמא מיתרצה קושיא אחרת שמקשה התוס׳ במס׳ יומא גבי הא דפריך בפ״ק דתענית במה שמש משה ר״ל בשבעת ימי המלואים ומקשים התוס׳ שם נימא דשמש בבגדי כהונה ותירצו כיון דכל ז׳ ימי המלואים היה משה מעמיד המשכן ומפקרו הוי כבמה ואין בגדי כהונה בבמה וקשיא דהא חטאת המלואים קרבה כל ז׳ ואי בבמה קחשיב הא אמרי׳ הכא דחובה בבמה לא קרבוה ולפי אשר תירצנו דלא מיירי הכא למעט רק הבמות שכל אחד עושה בראש גגו א״כ לא חשיב שבעת ימי המלואים במה וצ״ל דמשום הכי קא בעי במה שמש משה כל ימי המלואים דפשיטא ליה שלא שמש בבגדי כהונה מפני שלא עבדוהו עד שלבשו לו הבגדים לכהונה ונמשחו בימי המלואים וי״מ דמשום הכי בעי במה שמש וכו׳ ולא קאמר בבגדי כהונה דאהדרן ובניו כתיב בפ׳ בגדים ולא למשה [ולא נהירא דא״כ] אמאי לא קבעי במה שמש משה בארבעים שנה שהיו ישראל במדבר כדאמרי׳ בפ׳ טבול יום ששימש משה בכהונה גדולה לכן נראה כדפרי׳ ע״כ. תוס׳ חיצוניות: **ז)** דשה אחד של בן לוי פטר כמה פטרי חמורים דישראל א״כ דין הוא שיפקיעו של עצמן וא״כ פטרי חמוריהם של לוים נפטרו במדבר וכן לדורות נמי כדנפקא לן לקמן מדכתיב והיו. ותימה מאי פריך רב ספרא דלא ה״ל כתוב בתורה לקמן ויל״ דלא דאין זה ק״ו גמור כיון דלא אמר הכתוב אלא שיפטרו של ישראל ולא של לוים חבריהם אבל מ״מ לגבי עצמן שפיר הוה סבר שיפטרו את של עצמן כיון שפטרו את של ישראל ודוחק הוא ועוד קשה דתימה הוא מאי ס״ד דאבעי כיון דכח ק״ו שלו דאם הפקיע את בהמתם אין לנו לומר רק מאי דהוה״ל שה וי״ל דוודאי סבר אביי דדין הוא שהפקיע של עצמן ושל הלוים חבריהם אפי׳ אין להם שה הואיל ופטרו את של ישראל שלא היה להם שה ואדפריך רב ספרא לקמן דלא הו״ל שה לא ליפקע י״ל דלא הוה ליה במדבר שה ולא פטר חמור שלא הפקיע דבר לא ליפקע לעולם אח״כ אף (כו) [כ״ן] היה לו שה ופטר חמור אחרי כן ושה לאו דווקא והוי דומיא דפתוח מבן חדש לא ליפקע תוס׳ חיצוניות וכן כתוב בגליון ור״ק לישנא דהק׳ הכא לפי׳ רב ספרא פטורים דמתני׳ וי״ל דהק׳ דהכא לא קאי בפטורים דודאי אפדיון פטר חמור כדפירש״י אלא קאי ליישב פטר כמו שמפרש והולך ע״כ. וכן כתוב בתוס׳ חיצוניות וז״ל נראה דהכי קאמר ודאי דכהנים ולוים פטורים מפדיון הבן מק״ו וכו׳ ומכבור בהמה טמאה בהיקש ולהכי אמרינן בהמת כהנים ולוים פטורים מפדיון פטר חמור מפדיון הבן אם הפקיעה קדושת וכו׳ ומפטר חמור בהיקש ומתני׳ לא חשש להזכיר ההיקש דפשוט הוא ע״כ. וז״ל תוס׳ חיצוניות בפי׳ הקונטרס דשה דמאי חידוש הוא כיון שחור וקנאם ושמא קמ״ל דאינו נתפס בקדושת פטר חמור ויכול לחזור ולפדותו. ועוד פירש ר״ת דמיירי הכא בספק פטרי חמורים וקאי אהא דקתני לעיל מינה א׳ בכרה וא׳ לא בכרה וילדו זכר ונקבה מפריש שלה והוא לעצמו וקאמר דבהוהו ספק פודה פטר ראשון וחזור ופודה בו פטר חמור ב׳ דאף כי כולה מספק א׳ חזור ופודה מספק ב׳ והוי דומיא דשה אחד של בן לוי פוטר כמה פטרי חמורים של ישראל דמיירי שלא זזו מתחת ידו ע״כ: **ח)** דקאמרת לעיל בן לוי דהו״ל וכו׳ ול״ע דזה המקשה עצמו שהקשה לעיל מאאי דבשה לכן נראה דקאי ארבא דאמר אלא מעתה בכור בהמה טהורה וכו׳ והקשה לעיל דכיון דבהמה טהורה הפקיעה הקדושה טמאה כ״ש שתפקע עצמה אלמא משמע ליה דפשיטא ליה דבהמה טהורה הפקיעה טמאה ומשום הכי מקשה ממאי וכו׳:

ט) נתלבט דע״ל מפני מה מקדש עדיין כהנגי כהוא לעבודה של שלמים אהכין.

מה לכסף שבן פודין בו הקדש ומעשר שני. מע״ג להקדש נפדה בשה **י)** וכל דבר חון מעבד ומקרע ושבר כלאיים בע׳ זכור (לקמן דף נ.). היינו מטעם שאם כסף בכסף ולא מטעם שה אלא פטר חמור נפדה בשה כל היכא ובשאר בשוין כדלמטה לקמן: **ופודה** בו **פעמים הרבה.** פ״ה אם חזר ונקלקל מיד כהן אחר שנתנו לו חוזר ופודה בו פטר חמור אחר וכ״ת מפרש לעיל [ע״ש] **יא)** דקתמרת לעיל בן לוי להוה ליה שה לתפקע ליפקע: **כסף נדורות.** נבכור לגבי מלק (במדבר יח) ופדויו מבן חדש תפדה נערכך כסף ממשמע שקלים: **שה לנדורות.** (שמות יג) **יב)** ופטר חמור תפדה בשה: נבכף פדו נבכורים נאותה שעה לבמיב (במדבר ג) ולקחת ממשמ **יג)** שקלים גלגולת: **הקדשות.** (ויקרא כז) ואם המקדיש יגאל את **יד)** ונתתה בכסף הילך פדו נו בכורות במדבר כלנדורות תאמר בשה שאין פודין בו הקדשות: **תדע.** שלא נמנו **טו)** בכורי בהמת ישראל מללא מנה הכתוב עודפים בבהמה כמו שמנה בלגי שלשה ומבעים ומתים: **דלא** (ד) **טז)** חלקת בין לדורות בין לאותה שעה בבכף אף בהמה טמאה **יז**לא תחלוק בו בין לדורות בין לאותה שעה בשה אמר ר׳ חנינא שה אחד של בן לוי פטר כמה פטרי חמורים מישראל אמר אביי תדע **יח)** שהרי מנה הכתוב עודפים באדם ולא מנה עודפין בבהמה ממאי דילמא לא הוי נפישי להו בהמות טובא לא ס״ד דכתיב **יט)** [5] ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד דילמא אפילו הכי פשוטים דלוים הוו קיימי לבהדי בכורי ישראל אמר קרא [1] ואת בהמת הלוים תחת בהמתם בהמה אחת תחת בהמות הרבה ואימא [6] בהמה רבה א״כ ליכתוב קרא או בהמה תחת בהמה או בהמתם תחת בהמתם מאי בהמת תחת בהמתם ש״מ חד פטר טובא אמר רבא אף אנן נמי תנינא **כ)** [2] ופודה בו פעמים הרבה ור׳ חנינא טעמא דמתני׳ מפרש והכי קאמר מאי טעמא פודה בו פעמים הרבה משום דשה אחד של בן לוי פוטר כמה פטרי חמורים של ישראל איתמר ר׳ יוחנן אמר קדשו בכורות במדבר וריש לקיש אמר לא קדשו בכורות במדבר ר׳ יוחנן אמר קדשו בכורות במדבר דרחמנא אמר ליקדשו כדכתיב [7] קדש לי כל בכור וריש לקיש אמר לא קדשו בכורות במדבר מדכתיב [8] והיה כי יביאך וכתיב בתריה והעברת מכלל דמעיקרא לא קדוש איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש [3] עד שלא הוקם המשכן היו במות מותרות ועבודה בבכורות אמר ליה באותן שיצאו ממצרים מהו אומר [9] קדש לי כל בכור במדבר הוא אומר [10] כי לי כל בכור בבני ישראל בכניסתם לארץ הוא אומר והיה כי יביאך והעברת אמר רב נחמן בר יצחק בשלשה מקומות הוזהרו על הבכורות ליקדש ולא קדשו ובמצרים נמי לא קדוש הא קאמרי׳ דקדוש ה״ק מהן קדשו ומהן לא קדשו מתקיף לה רב פפא ובמדבר לא קדשו והכתיב [11] פקוד כל בכור זכר לבני ישראל אלא אי איתמר הכי איתמר רבי יוחנן אמר קדשו ולא פסקו וריש לקיש אמר קדשו ופסקו

ולדורות מנלן **כא)** שיפטרו בכורי בהמתם **כב)** דמהתי ק״ו לא שמעינן מלא במדבר: **וממאי דנכה.** דלמא בן לוי נפטרו פטרי חמורים של ישראל **כג)** דקתמרת לעיל [ע״ש] בן לוי להוה ליה שה לתפקע ליפקע: **כסף נדורות.** נבכור מלק (במדבר יח) ופדויו מבן חדש תפדה נערכך כסף ממשמ **שקלים: שה לנדורות.** (שמות יג) **כד)** ופטר חמור תפדה בשה: נבכף פדו נבכורים נאותה שעה לבמיב (במדבר ג) ולקחת ממשמ **כה)** שקלים גלגולת: **הקדשות.** (ויקרא כז) ואם המקדיש יגאל את **כו)** (במדבר) בקדושתייהו קיימי כו׳: **ומינה.** מיהת למשמע מלא קדשו בכורות במדבר דקתני מותו היום מכלל דמימר קדשו ואילך לא קדשו קרוב שיום לשמן הקריבו כל בכורי בהמה שיצאו ממצרים **כז)** מעיקרא **לא.** שלא היה יכול כל ממד לעשות מזבח להקריב בכורות שלו דמוכח לא קרוב בשמת יחיד: **חוזרו לקדש.** ולעולם לכשיכנסו לארץ: **כח) במדבר לא קדשו.** בתמיה. והא מודו כולהו לעיל

נאותן שיצאו ממצרים: והכתיב פקוד כל בכור זכר (1) . מכן מדם ומעלה ובן חדש ולמי במדבר נולד להמ המי מעשה בשה שיש בהמי: ופסקו

מה כסף האמור לדורות בו פדו באותה שעה בבמדבר הבכורות העודפים על הלוים דכתיב ולקחת חמשת שקלים לגולגולת וגו׳ אף שה האמור לדורות בו פדו באותה שעה בבמדבר פטרי חמורן של ישראל. מיהא גזדה שוה לא מצית למיגמר דמה לכסף דין הוא דפדו בו במדבר משום דכך חשוב שכן פודין בו בקדש וכו׳: מה בכור אדם לא חלקתה בו בין לדורות בין לאותה שעה. דאותה שעה פדו העודפים בכסף אף בכור בהמה טמאה וכו׳ ומקרא נמיר לה: ולא מנה עודפים בבהמה בבכורי בהמה ש״מ דשה אחד פוטר כמה: ודילמא לא הוו נפישי להו בהמות. פטרי חמורים יותר מבכשיים דלוים לא ס״ד דכתיב ומקנה רב אלמא דהוו נפישי טובא: ומקנה. משמע נמי אחמורים דכתיב וינחג את כל מקנהו מקנה קנינו אשר רכש: ודילמא. אע״ג דנפישו להו מקנה טובא לישראל כבשים פשוטים דלוים הוו נפישי והוו קיימי לבהדי בכורי חמורי בני ישראל והאי דקאמר פשוטי׳ דווקא הוא דאין בכור פודה בכור אחר: ואימא. האי דכתיב בהמת הלוים דבעית מילף מינה אימא היינו דכתיב בנינה ובהמה רבה דהכי אורחי׳ דקרא למימר הכי ולאו בהמה אחת היא: א״כ. כדאמרת ליכתוב או בהמת תחת בהמת או בהמתם כו׳: אף אנן נמי תנינא. במתניתין דדר׳ חנינא דתנן ופודה בו פעמים הרבה. ישראל שנתן שה לכהן בפדיון פטר חמור וחזר כהן ונתנו לו וחזר ישראל ונתן לכהן בפדיון פטר חמור אחר וחזר כהן ונתנו לו לישראל יכול לפדות בו באותו שה פעמים הרבה אלמא דשה אחד פודה כמה פיטרי חמורים: ור׳ חנינא. א״כ מאי קמ״ל הא קמ״ל דטעמיה דמתניתין קא מפרש מה טעם משום הכי **כט)** (תולה המשנה באימרין) ומקרא ליליף מבהמת הלוים כו׳: ר׳ יוחנן אמר קדשו בכורות במדבר. בין בכורי אדם שנולדו במדבר ובין בכורי בהמה שנולדו במדבר. וכ״ש אותן שיצאו ממצרים דקדשו: וריש לקיש אמר לא קדשו בכורות. שנולדו במדבר אלא אותן שיצאו ממצרים והנך שנולדו לאחר כניסתן לארץ: ועבודה בבכורות מדאמר דעבודה בבכורות אלמא דקדשו בכורות במדבר: א״ל. ריש לקיש ועבודה באותן בכורות שיצאו ממצרים: הכי נמי מסתברא. דאי ס״ד באותן שנולדו במדבר וכי בר שנה בר מיעבד עבודה בבמה הוא דקיימא לן דשנה שניה שיצאו ממצרים הוקם המשכן ונאסרו הבמות ועבודה בכהנים: ור׳ יוחנן ודקאמר לה מאי קאמר לה. וכי לא ידע דלא מיתוקמא ההיא (בריימא) [מתניתין] אלא באותן שיצאו ממצרים. אין אלא הכי קא קשיא ליה לר׳ יוחנן אי אמרת בשלמא דלא פסיק קדושת בכורות כל מה שהיו במדבר: הנך דמעיקרא נמי. מצרים ממצרים פקעה ליה נמי קדושתייהו וה״כ הוה עבודה בבכורה: ואידך. וריש לקיש אמר לך דקדוש קדוש כלומר הנך דקדוש במצרים קדוש ולא פקעא תו קדושתייהו ואינהו עבדי. והנך דנולדו במדבר דלא קדוש לא קדוש: קרבו. בכורות של בהמה שנולדו במדבר קרבו וש״מ דקדוש: ומינה. דבריימא קא מהדר ריש לקיש לר׳ יוחנן מדקתני אותו היום קרבו בכורות ובכורות אותו היום הוא דקרבו בכורות מיכן ואילך לא. אלא לאו ש״מ מדלא קרוב מיכן ואילך דלא קדשו בכורות במדבר והנך דקרוב הוו אינהו דיצאו ממצרים: איכא דאמרי. איפכא אותביה ר״ל לר׳ יוחנן אותו היום אין מיכן ואילך לא משום דלא קדשו בכורות במדבר [ומאי קמ״ל] אותו היום קרבו חטאות ואשמות מעיקרא לא אלמא חובות כגון חטאות ואשמות בבמה לא קרוב אפי׳ בבמת בכורים ונדבות אבל במשכן קרוב חובות אותו היום מיכן ואילך (מאי): ת״ש נמצאת אתה אומר הא בריימא קמותיב ר׳ יוחנן לר״ל: בג׳ מקומות. נצטווה שיקדשו בכורות במצרים ובמדבר וכו׳: אמר רב נחמן בר יצחק מהרין אליבא דר׳ שמעון [בן לקיש] בג׳ מקומות הוזהרו על הבכורות ליקדש ולא קדשו. אפילו הכי לא קדשו בכל ג׳ מקומות כלומר במדבר לא קדשו א״כ במצרים נמי (שמא) לא קדוש: הא קאמרינן דקדוש. דקרבו בכורות ומעשרו׳ (ש״מ) [ה״ק] דקדשו: מהן קדשו ומהן לא קדשו הנך דמצרים קדשו ובמדבר לא קדשו שלא הוזהרו: ובמדבר לא קדוש והכתיב פקוד וכו׳. ר׳ יוחנן אמר קדשו

כז) נלמה דע״ל מפני מה מקדש עדיין כהנגי כהוא לעבודה של שלמים אהכין וכו׳.

תורה אור השלם

1. קח את הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל בְּכוֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת בְּהֶמְתָּם וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם אֲנִי יְיָ: במדבר ג מה
2. וּפְדוּיָו מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכְּךָ בֶּסֶף חֲמֻשֶׁת שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא: במדבר יח טז
3. וְכָל פֶּטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה בְּשֶׂה וְאִם לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ וְכֹל בְּכוֹר אָדָם בְּבָנֶיךָ תִּפְדֶּה: שמות יג יג
4. כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל בָּשָׂר אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיְיָ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה לָךְ אַךְ פָּדֹה תִפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה: במדבר יח טו
5. וּמִקְנֶה רַב הָיָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וְלִבְנֵי גָד עֹשִׂים מְאֹד וַיִּרְאוּ אֶת אֶרֶץ יַעְזֵר וְאֶת אֶרֶץ גִּלְעָד וְהִנֵּה הַמָּקוֹם מָקוֹם מִקְנֶה: במדבר לב א
6. וַאֲנִי לֹא אָחוּשׁ עַל נְיָנוּה הָעִיר הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר יֶשׁ בָּהּ הַרְבֵּה מִשְּׁתֵּים עֶשְׂרֵה רִבּוֹ אָדָם אֲשֶׁר לֹא יָדַע בֵּין יְמִינוֹ לִשְׂמֹאלוֹ וּבְהֵמָה רַבָּה: יונה ד יא
7. קַדֶּשׁ לִי כָל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה וְהָיָה לִי: שמות יג ב
8. וְהָיָה כִּי יְבִאֲךָ יְיָ אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְךָ וְלַאֲבֹתֶיךָ וְנָתָנָהּ לָךְ: שמות יג יא
9. וְהַעֲבַרְתָּ כָל פֶּטֶר רֶחֶם לַיְיָ וְכָל פֶּטֶר שֶׁגֶר בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ הַזְּכָרִים לַיְיָ: שמות יג יב
10. כִּי לִי כָל בְּכוֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי אֹתָם לִי: במדבר ח יז
11. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה פְּקֹד כָּל בְּכֹר זָכָר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן חֹדֶשׁ וָמָעְלָה וְשָׂא אֶת מִסְפַּר שְׁמֹתָם: במדבר ג מ

הגהות הב"ח

(א) רש״י ד״ה שה נכלורות וכל פטר: (ב) ד״ה נכסף וכו׳ ממשמ חמשת שקלים: (ג) ד״ה הקדשות וכו׳ את ניתו ויסף חמישית כסף ערכך עליו וגו׳: (ד) ד״ה תלע וכו׳ ומתניתין סס״ד דילמא לא הוו; (ה) ד״ה ובמצרים נמי לא: (ו) ד״ה וכתניא כו׳ זכר לבני ישראל מבן חדש:

רבינו גרשום

דבכורי לוים פטורין בבמדבר היכא דפטרו. בהוייתן יהו׳ וממאי דבשה. דבמדבר דכתי׳ ואת בהמת הלוים תחת בהמת דבשה שה פדו פטרי חמורי ישראל. דילמא בפטר חמורי לוים פדו. (לא) נאמר כסף לדורות. דכתיב וכל בכור אדם בבנין תפדה וסתם פדיה בכסף: ונאמר שה לדורות. דכתיב תפדה בשה:

ופסקו. משמע המשמן של מומס הפקודים ומילך: [ו] **טעמיה.** מוהיה כי יביאך והדר והעברת: **מלוה ו.** של נכוחות שבשבילה תיכנס לארץ והכהי סמכיניהו רחמנא להדדי: **והפליגו נמי נרני מלעזר.** ומריעתו (ג) ריש לקיש חזקי בחלום [ז] ומתרץ ליה למילתיה דריש לקיש והא ר' אלעזר תלמידו דר' יוחנן הוה: **ג"ל.** האי דלא קדשו דקאמר ר' יוחנן היינו דלא הוקרבו לקדש אם רוצה להקריבן חיינו לרבי להקדישן כשהן בהמות חולין שהרי הן קדושין היו משעה שנולדו דהיינו נמי דלעיל[ח] דלר' יוחנן קדשו בכורות במדבר: **בלשון רבו.** לע"ג דתרוייהו כי הדדי הוו פירושייהו אפ"ה קאמר ליה בלשון שלמדתיה: **קונטרוטוס.** שם שר: **כפרטן של נויס.** בגרשון כתיב (במדבר ג) שבעת אלפים וחמש מאות ובקהת כתיב (שם) שמונת אלפים ושש מאות הרי שמה עשר אלפים ומאה ובמררי כתיב (שם) שתת אלפים ומאתים הרי שנים ועשרים אלף ושמש מאות ובכללן כתיב (שם) כל זכר מבן חדש ומעלה שנים ועשרים אלף: (ד) **מחליף השקל בשקל הקדש.** לגלגלת נשא מאות אלף ושמשת אלפים וחמש מאות הרי מתחת אלף ככר וי"ח מנה. ככר הוי שמש מנה ומנה מאה דינר שהן חמשה ועשרים סלעים שקל הקודש ושקל דלוורייתא הוי סלע. חשוב ס' פעמים כ"ה מנה ולא שנינן אלא ס' ככרים ואלף ושבע מאות וחמשים ככר ואלף ושבע מאות וחמשה ושבעים עשה ווים לעמודים שהרי כאן שבעים ואחד מנה ולא שנינן אלא ס' ככרים ואלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקל הקודש נשא